

CSIKY GERGELY

A KAVIÁR

Bohózat három felvonásban

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

**Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis u.
6/B.**

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-6907-15-8

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

SZEMÉLYEK.

Barlangi Achilles, Duna-gőzhajózási kapitány

Brigitta |

Mártha | rokonai, nagykoru kisasszonyok.

Miranda |

Mariska, ezeknek unokahuga

Poroszkay Tivadar, gyógyszerész

Czili, neje

Beregi Oszkár

Lilly, volt léghajósno

Maszlagh, gyógyszerész-segéd

Petykó, főszakács |

Omor, orvos | egy tengeri hajón

Zúghy, ügyvéd

Eduárd |

Péter | matrózok

Pisztráng, matróz-gyerek

Róza, szobaleány

Vendéglős

Szakácsné

Pinczér

ELSŐ FELVONÁS.

(Vendéglői udvar a városligetben. Jobbra a vendéglő, terrasse-al, melyről nagy kétszárnyú ajtó nyílik a terembe. Lejebb a konyha-ajtó. Balra üres hordók, tyúk-ketreczek. Az udvaron fák alatt asztalok, székek. Hátul rácsos kerítés ajtóval. A kerítésen túl fák, melyek közül néhány villa teteje látszik.)

ELSŐ JELENET.

LILLY (az udvaron ül szivarozva, kávézva; kezében vékony lovagvessző.)

TIVADAR (fel s alá jár. Lilly előtt többször megáll s szerelmes pillantásokat vet rá sóhajtv.) VENDÉGLŐS. SZAKÁCSNÉ (a terrasse-on.)

Vendéglős (kezében levéllel.) Bábi! Bábi!

Szakácsné (jön a konyhából.) Mi baj?

Vendéglős. Hamar! rakjon tüzet, nagy társaság jó vacsorára, nyolcz személy - itt a levél - Barlangi Achilles, hajóskapitány...

Lilly (magában.) Jól sejtettem.

Tivadar (megáll, sóhajtva.) Ah! (*Lilly* megsuhintja vesszőjét, *Tivadar* tovább sétál.)

Szakácsné. Hajósnép? Ezek bizonyosan szeretik a halat. A mult vasárnapról maradt egy kövér potykánk.

Vendéglős. Rántva?

Szakácsné. Halva.

Vendéglős. Ne kiabáljon úgy! Látja, hogy vendégek vannak az udvaron. Rendeltek valamit?

Szakácsné. A fehérszemély kávéét iszik – az úr nem rendelt semmit.

Vendéglős. Micsoda? Semmit? És még a hivatalos titkokat is kilesi?

Szakácsné. Hát avval a borjómájjal mit csináljak, a ki a nyakunkon maradt?

Vendéglős. Ugyan ne kiabáljon úgy! Menjen dolgára a konyhába!

Szakácsné. Jól van, Jól. (El.)

Lilly (elejti vesszőjét.)

Tivadar (fölveszi s mély bókkal átnyújtja.) Boldog vessző!

Lilly (vesszőjével az asztalra üt.) Köszönöm.

Tivadar (tovább sétál.) Milyen tűz! milyen idegek! Ah!

Vendéglős (Lillyhez siet.) Parancsol?

Lilly. Én? Semmit... Talán ez az ur...?

Vendéglős (Tivadarhoz.) Kiván valamit uraságod?

Tivadar (szerelmes pillantást vet Lillyre.) Kivánok? Oh igen! epedve kívánok - egy szívet.

Vendéglős. Avval nem szolgálhatok. Hanem ha máj tetszik - nagyon finom borjúmáj... Hej! Bábi! Bábi! egy porció borjúmájat!

Tivadar. Süsse meg a Bábiját és a borjúmáját! Egyik sem kell.

Vendéglős. Uraságod talán Barlangi ur társaságához tartozik?

Tivadar (büszkén.) Én a magam társaságához tartozom. (Tovább sétál.)

Vendéglős. Köszönöm én az ilyen vendégeket. (A konyha felé indul.)

Lilly (fölkel.) Pinczér!

Vendéglős. Kérem, én a vendéglős vagyok.

Lilly. Bánom is én! Pinczér, itt a felöltőm a széken; tegye el, míg visszajövök. (A rácsajtónál megáll s hosszú pillantást vet Tivadarra.) Nemsokára visszajövök. (Magában.) Előbb majd a másikkal végzek, s ha nem sikerül, akkor rajtad a sor, szép kis majmom! (Fenn.) Tegye el a felöltőmet; nemsokára visszajövök. (El.)

Vendéglős. Hej! hát a kávé ára? Igaz, hiszen itt hagyta a felöltőjét zálogban. (Fölveszi a székről, nézegeti.) Bár vissza se jönné! (El a konyhába.)

Tivadar (egyedül.) Még visszajövök - háromszor mondta - rám nézett - milyen szemek! Megvárjam vagy utána menjek? Milyen tűz! milyen idegek! Ah! erre a kalandra volt nekem szükségem; már is úgy pezseg a vérem, mint a hiteles seidlitz-por. Csak mernék belekötni! Milyen pikáns nőszemély! Most bizonyosan a lombos fasorban sétál, és a sűrű bokrok közt epedve gondol rám - szeméből láttam - úgy van - bátorság! utána megyek, eléje kerülök s az első fordulónál - a sűrű bokrok közt - térdre hullok előtte... (Az ajtó felé siet, megbotlik, elesik.) Léptek - visszajött - annál jobb!

MÁSODIK JELENET.

TIVADAR. OSZKÁR.

Tivadar (a földön.) Imádott angyal, ime láss lábaidnál!

Oszkár. Hát ez micsoda?

Tivadar (magában.) Ördögbe! idegen ember. Hogyan vágjam ki magamat? (Fenn.) Ugyan kérem, merre van az állatkert?

Oszkár. Az állatkert? (Lehajol.) Mit látok! Tivi bácsi!

Tivadar. Oszkár!

Oszkár. Mit csinál itt Tivi bácsi?

Tivadar (zavartan.) Az állatkertet keresem.

Oszkár. Keljen fel hát a földről.

Tivadar. Mintha az olyan könnyen menne. (Oszkár segítségével fölkel, térdét tapogatja.) Jaj!

Oszkár. Megharapta az oroszlán? Láttam, épen most ment ki innen. Csinos kis vadállat.

Tivadar. Hagyj már békét azzal az oroszlánnal! Majd adna nekem oroszlánt a feleségem.

Oszkár. Hát a szép Czili nagysámat nem hozta fel Pestre, Tivi bácsi?

Tivadar. Pszt! incognito vagyok itt... Meg ne mondd a feleségemnek... Hanem te mit keressz itt Oszkár öcsém? A mint tudom, édes apád, Beregi barátom, a malaczkai uradalomba adott praxisra.

Oszkár. Pszt! én is incognito vagyok itt... Meg ne mondja a papának.

Tivadar. Ahá! neked is titkod van? Most már nem félek, hogy elárulsz a feleségemnek. Titoktartásért titoktartás!

Oszkár. Áll! (Kezet fognak.) Tudja meg tehát kedves Tivi bácsi -

Tivadar. Ugyan ne bácsizz engem! Nem vagyok én olyan öreg.

Oszkár. Bocsánat...! Tudja meg tehát, hogy van egy angyal, a kit Mariskának hívnak -

Tivadar. Nem ritka név az angyalok között.

Oszkár. A szomszédos jószágon lakik - három nagynénje őrzi, mint a sárkány - három vén leány - ezeké a jószág - megláttam - halálosan bele szerettem -

Tivadar. A jószágba?

Oszkár. Mit nekem a világ valamennyi jószága, adják a nénik annak, a kinek akarják, csak Mariskám legyen az enyém... Másképp nem férhettem hozzá, beálltam titkárnak a nénikhez, s ügyes viseletemmel úgy megnyertem kegyöket, hogy most már el sem lehetnek nélkülem. Pedig nehéz munka volt; mind a három más-más természetű; az egyik idealista, a másik gyakorlati, a harmadik nagyvilági hölgy... De ezt hosszú volna elmondani; elég az hozzá, hogy a nénik kegyelembe fogadtak, s most, hogy az egész család Pestre jött látogatni, engem is magukkal hoztak.

Tivadar. Értem, kópé, értem. No hát bizalomért bizalom. Én is kaland után járok - de meg ne mondd a feleségemnek

-

Oszkár. Ne féljen Tivi bácsi!

Tivadar. Mondtam már, hogy ne bácsizz! Mikor az ember kalandok után jár, akkor nem bácsi. Aztán alig multam el negyvennégy esztendő - nem vagyok én ilyen nagy kamasznak a bácsija.

Oszkár. Nagyon rámegy a nyelvem.

Tivadar. Inkább tegezzük egymást - ad hoc. Ez legalább megfiatalít. Szervusz Oszkár!

Oszkár (nevetve.) Szervusz Tivi! (Kezet fognak, megcsókolják egymást.)

Tivadar. Otthon majd visszaisszuk, nehogy megsejtsen valamit a feleségem... Most pedig hallgass rám, úgyis

szükségem lesz jó tanácsodra. Barátom, megszöktem a feleségemtől.

Oszkár. Nézze meg az ember!

Tivadar. No, no, csak rövid időre, míg kimulatom magamat... Budapest városa pályázatot hirdetett egy újonnan nyitandó gyógyszerhárra. Mondom Czilikémnek: Ez jó lenne nekünk. - Bizony jó - mondja Czilikém - én is nagyon szeretnék Pesten lakni. - Tudod mit? mondom én - fölmegek Pestre és sorra járom a magistratust, talán megkapjuk. - Czilikémnek tetszett a terv, csak hogy ő is fel akart velem jönni. Alig tudtam lebeszélni, de végre sikerült; otthon maradt, egyedül eresztett el, esküvőnk óta először. Teringettél! felhasználom az alkalmat, kimulatom magamat. (Térdéhez kap.) Jaj!

Oszkár. Mi baj?

Tivadar. Még mindig fáj a térdem, nagyon megütöttem abban az átkozott kőben... A magistratust már sorra jártam; mindegyik megígérte a maga részéről, de hozzá tette, hogy nem tőle függ, hanem a kollegájától. Így hát biztos a siker... Még van egy pár napom; hanyatt-homlok rohanok az élvezetekbe, a kalandokba... De meg ne mondd a feleségemnek.

Oszkár. Isten mentsen!

Tivadar. Már akadtam is egy pikáns szépségre... Barátom! milyen tűz, milyen idegek! Vesszővel csapkod és

szivarozik... Milyen szemek! milyen mozdulatok! Valódi kaviár...

Oszkár. Kaviár?

Tivadar. Jó hasonlat, ugy-e? Étvágyam jött egy kis kaviárra. Tíz év óta vagyok már házas; feleségem jó, derék, kedves asszony - igaz, hogy az a papucs - de mindegy, szeretem, hű vagyok hozzá, az is maradok. De ez az élet kezd egy kissé egyhangú lenni! Tíz év óta nem teszek egyebet, mint pilulákat csinállok a patikában és - otthon ebédelek. Meguntam már azt az örökös házi konyhát. Kedvem jött egyszer valamire, a mi pikáns, csipős, izgatós, mint - mint a kaviár... Nem tudok más hasonlatot találni, de remélem, megértettél.

Oszkár (nevetve.) Félig-meddig.

Tivadar. Láttam egyszer Kikindán egy szindarabot, valami Hamlet nevű királyfi játszik benne. Ismered?

Oszkár. Meglehetősen.

Tivadar. Ez a Hamlet emlegeti a kaviárt. Később megbolondult, de mikor a kaviárról beszélt, akkor nem volt bolond. Nagyon okosan beszélt. A mi a nagy tömegnek szokatlan, a mit a közönséges emberek nem értenek, az nekik kaviár. Látod, ilyen kaviárt akarok én most - valami olyan kalandot, a minő nem minden bokrban terem - a hol küzdelem, izgatottság, veszély előzi meg a boldogságot. A köznapi emberek ezt meg sem értik; csak mi vágyunk utána, a kiváló szellemek. Ilyen

kalandba fogtam most - oh! milyen nőszemély...! Már beszéltem vele. Nemsokára találkozunk... Te Oszkár, hallod-e, te nagy kópé vagy - ugyan mondd csak, hogyan kell gyors és biztos sikerrel udvarolni?

Oszkár. Csak úgy, mint rendesen.

Tivadar. Rendesen! De mikor én soha életemben sem udvaroltam rendesen. Harmincznégy éves koromig egyebet sem tettem, mint egész nap pilulákat csináltam a patikában. Azután elvettem Czilikémet - tizenhat éves volt a lelkem, nem kellett udvarolnom. A mamája azt mondta: Menj nőül Tivadarhoz, diplomatikus ember, átadom neki a patikát is, boldogok lesztek. Czilike szó nélkül az enyém lett, a patika is - meg is becsültem mind a kettőt - azóta is mindig pilulákat csinálok és otthon ebédelek... Mindennap a rendes három-négy tál étel - teringtét! nekem is jó lesz egy kis kaviár... Adj hát egy kis leczkét a hódító udvarlás mesterségéből. Mit csináljak? Rajongó legyek, olvadékony vagy merész?

Oszkár. Minél merészebb - tartásban, hangban, mozdulatokban.

Tivadar (kihívó merész tartást vesz.) Jó lesz így?

Oszkár. Az arczon folytonos hetyke mosoly - próbáld meg - mosolyogj -

Tivadar (mosolyog.) Elég hetyke így?

Oszkár. Egy kissé - hogy is mondjam - naiv. Rázd a lábadat.

Tivadar. Mind a kettőt?

Oszkár. Csak a jobbikat.

Tivadar. (jobb lábát rázva.) Milyen tudomány! (Térdéhez kap.) Jaj! épen ezt ütöttem meg. Egyelőre csak a bal lábamat fogom rázni... Aztán mit mondjak neki?

Oszkár. Kérj tőle merészen és minden habozás nélkül légyottot. - Így ni... (Leül.) Tegyük fel, hogy én vagyok a hölgy - közelegj felém - merészen - jó - most szólíts meg -

Tivadar (lábát rázza és bárgyún mosolyog.)

Oszkár. Mondj valami merészet.

Tivadar. Merészet? Várj csak...

(Mariska, kalappal, napernyővel, Róza, több esernyővel hóna alatt kívülről jönnek s az ajtóban meglepetve megállnak.)

Oszkár. Rajta!

Tivadar (mély hangon.) Asszonyom, mikor láthatjuk egymást?

HARMADIK JELENET.

OSZKÁR. TIVADAR. MARISKA. RÓZA.

Oszkár (fojtott nevetéssel, arcát eltakarja.) Jól van - tovább!

Tivadar (még mélyebb hangon, erősen rázva lábát.) Asszonyom! ön szép - és én - (térdéhez kap.) Jaj!

Mariska (sugva.) Oh istenem! mi ez?

Róza (halkan.) Bolond. Sok ilyent láttam a Lipótmezőn, talán onnan szökött meg.

Tivadar. Én merészen és minden habozás nélkül légyottot kérek öntől.

Mariska (előre rohan.) Oszkár ur! védje magát! (Oszkár felugrik, Tivadar ijedten megfordul, összeütközik Rózával, ez elejti az esernyőket és sikoltva a szegletbe rohan.)

Oszkár. Mariska kisasszony! az égre! mi történt?

Mariska. A nénik az állatkertben maradtak - önért küldtek - beszélni akarnak - menjünk, menjünk innen! (Félénken néz Tivadar felé, ki zavartan, levett kalappal áll az esernyők felett.) (Sugva Oszkárhoz.) Nem történt semmi baja? Nem bántotta?

Oszkár. Engem? Kicsoda?

Mariska (Reszketve Tivadar felé mutat.) Az őrült.

Oszkár (nevetve.) Nem, ne féljen kisasszony. Nem őrült ez - ellenkezőleg, igen szelíd, kedves ur... Van szerencsém bemutatni - Poroszkay Tivadar, gyógyszerész - atyám jó barátja -

Tivadar (legnagyobb zavarban.) Jó éjszakát - azaz jó napot - részemről a szerencse -

Mariska (félénken.) Uram. - (Oszkárhoz.) A nénik nagyon várják, Oszkár ur!

Oszkár. Tüstént megyünk. Róza, szedje fel az esernyőket. (Sugva Tivadarhoz.) Ez az angyal, a kiről beszéltem. Hogy tetszik?

(Róza lábujjhegyen az esernyőkhöz lopózik s fölszedi a földről.)

Tivadar (zavarában azt gondolva, hogy Oszkárhoz beszél, Mariskához.) Pompás kis lány... (Ijedten.) Bocsánat! Szereti kegyed a kaviárt?

Mariska (hátrálva.) Nem tudom, uram. Még soha sem ettem.

Tivadar. Én sem.

Oszkár (sugva.) Az istenért! miket beszélsz?

Tivadar. Nem úgy értettem. (Rózához.) Ma szép idő van.

Róza (elejti az esernyőket, sikoltva a szegletbe menekül.)
Jaj!

Mariska. Oszkár ur, kérem, menjünk a nénikhez.

Oszkár (félre.) Jobb is lesz, ha elmegyünk. (Karját nyujtva.) Kérem, kisasszony! Isten veled Tivi!

Tivadar (hajlongva.) Remélem, máskor is lesz szerencsém
-

Mariska (félénken.) Isten önnel! Menjünk, menjünk!

(El Oszkárral. Tivadar levett kalappal az ajtóig kíséri s onnan hajlong utánok. Róza előre lopózik s fölszedi az esernyőket.)

Róza (magában.) Jaj! csak észre ne venne! (Lábujjhegyen az ajtó felé megy.)

Tivadar (megfordul.) Ugyan lelkem, mondja csak -

Róza (az esernyőket Tivadar felé nyújtogatja.) Ksz - ksz - jó lenni - nem harapni! (Kirohan az ajtón.)

Tivadar (egyedül.) Hát ezt mi lelte? Ksz - ksz, - nem harapni - talán csak nem nézett kutyának? Hóbortos ez a fehérnép... De hol találok most az én pikáns szépségemre? Legjobb lesz, ha megvárom itt... Akkor aztán merész tartás - merész beszéd... Ah! jön már... (Kitekint.) Teringettét! idegenek! (Leül a baloldalon.)

NEGYEDIK JELENET.

TIVADAR. - ACHILLES, EDUÁRD (kivül az ajtó előtt megállnak.)

Achilles. Kikötő! - fordulat! Márton!

Eduárd (mogorván.) Az én nevem Éduárd.

Achilles. Fogd be a szádat és olvasd el, mi van a kapu fölé írva? Az én nyakam merev - nem tudom meghajtani - Achilles vagyok! Elolvastad?

Eduárd. El.

Achilles. Hogy szól?

Eduárd (szótagolva.) »A hét magyar vezérekhez.«

Achilles. Ez az. Félgőz! Ereszd el a macskát! (Bejönnek az udvarra.)

Tivadar (félre.) Hát ez micsoda népség?

Achilles. Márton!

Eduárd. Az én nevem Éduárd.

Achilles. Hogy is ne! Mért nem mindjárt Kunigunda? Ugyan micsoda bolond lehetett a keresztapád, hogy egy

leendő duna-gőzhajózási matrózt Éduárdnak keresztelt? A legmagasabb név, mire egy matróz aspirálhat, Márton. Elégedjél meg ezzel a névvel.

Eduárd. De mikor szivem minden gyöngéd emléke az Eduárdhoz van csatolva.

Achilles. A matróznak nincs szive, csak kapitánya.

Eduárd. Nekem egykor volt szivem, volt imádoztam is. Varrólány volt a zsibárus-utczában, ő Éduárdnak hívott - olyan gyöngéden, olyan édesen tudta mondani: Oh Éduárd!

Achilles. Mért nem vetted feleségül? Majd nem lett volna akkor édes.

Eduárd. Az esküvő előtt való napon megszökött egy borbélylegénynyel.

Achilles. Hát akkor mit keseregsz és nyögsz utána, mint egy beteg krokodilus?

Eduárd. Mikor olyan édesen tudta mondani: Oh Eduárd! Ne tessék feldúlni szivem legszentebb érzelmeit.

Achilles. Elég, fogd be a szádat! Semmi rezonirozás! Én Achilles kapitány vagyok - élet-halál ura hajómon! Evezz be a konyhába s kérdezd meg a korcsmárostól, megkapta-e levelemet s készül-e a vacsora?

Eduárd. Értem. (El.)